

Dispepsili hastalarda safra taşı sıklığı ve operasyon oranı

Cholelithiasis and cholecystectomy incidences in dyspeptic patients.

Dr. Ali Reşit BEYLER

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Bilim Dalı, Ankara

ÖZET: Üst abdomende ağrı ve dispeptik yakınması olan toplam 3846 olguya yapılan üst abdomen ultrasonografik incelemede 403 olguda safra kesesi taşı (% 10.5) bulundu. Bu olguların 282'si kadın 121'i erkekti. Olguların hikayesi alındığında, 164 (% 4.3) olgu safra kesesi operasyonu geçirmişti. Opere edilen olguların % 75'i akut kolesistit sonucu, % 25'i ise sessiz taş (tesadüfen bulunan) nedeni ile opere edilmişlerdi.

Anahtar sözcükler: : Ultrasonografi, safra kesesi taşı

SUMMARY: We evaluated 3846 patients with the complaints of upper abdominal pain and dyspepsia. Cholelithiasis was detected in 403 (10.5%) patients by upper abdominal ultrasonography. 282 of them women and 121 men. There was a medical history of cholecystectomy in 164 (4.3%) patients. Whilst the reason for cholecystectomy was acute cholecystitis in 75% of patients, 25% were asymptomatic.

Key words: Ultrasonography, cholelithiasis

Dünyanın birçok ülkesinde safra kesesi taşı prevalansı cins, yaş, kilo, gebelik sayısı, kontraseptif kullanımı, etnik grup, diabetes mellitus gibi faktörlerle ilişkilendirilerek belirlenmiştir (1-7). Ülkemizde ise safra kesesi taşı Beyler ve arkadaşlarının tespitine göre % 5.25 dir (8). Kolesistektominin ise karın operasyonları içinde ilk sırada yer aldığı bilinmektedir. Daha önce tespit ettiğimiz safra kesesi taşı prevalansını tamamlamak amacıyla dispepsili hastalarda bu çalışmayı yaptık.

MATERYAL VE METOD

1996 yılında dispepsi ve üst abdomende ağrı şikayeti olan toplam 3846 olguya Gastroenteroloji Kliniğinde ultrasonografi ile inceleme yapıldı. Bu olguların 403 ünde safra kesesi taşı tespit edildi. Safra kesesi taşı bulunan hastaların 282'si kadın, 121'i erkekti. Ultrasonografi muayenesi aç karnına yapıldı. Safra kesesi taşı bulunanlarda yaş; cins; kadın olgularda doğum, düşük sayısı ile birlikte oral kontraseptif alımı kaydedildi. Yine hastaların yemek düzeni, diabetes mellitus varlığı ve kolik tarzda ağrısının olup olmadığı sorgulandı, ayrıca taş nedeniyle safra kesesi operasyonu geçiren olgular belirlendi.

SONUÇ

Ultrasonografik muayene yapılan 3846 olgunun 403 ünde (% 10.5) safra kesesi taşı bulundu. Safra kesesi taşı bulunan olguların 282'si kadın (% 70), 121'i erkek (% 30) hastadan oluşmaktaydı. Hastaların 164 (% 4.3)'ü taş nedeniyle safra kesesi operasyonu geçirmişti. Yani safra taşı hastalığı olan ya da hikayesinde bulunan olgu sayısı ultrasonografik bulgu ve anemneze göre 567 (% 14.8) idi.

Olguların 110 (% 27.3)'ünün düzensiz beslendiği, 106 (% 26.3)'ünün sebze, 19 (% 4.7)'ünün et ağırlıklı beslendiği anlaşıldı (Tablo 1).

Olguların 196 (% 48.6)'sı kolik tarzında postprandiyal ağrı tarif etmekteydi. Ayrıca 293 (% 72.7) hastada karında şişkinlik, 181 (% 45)'inde konstipasyon vardı (Tablo 2).

Safra kesesi taşı olan hastaların 36 (% 8.9)'sında diabetes mellitus mevcuttu.

Kadın olguların 69 (% 17.1)'u oral kontraseptif kullanıyordu.

Bu olguların 201 (% 49.9)'ünün kese taşını ilk biz tespit ettik.

Opere edilen olguların % 75 i akut kolesistit sonrası opere edilirken, % 25'i sessiz taş bulunmasına rağmen opere edilmişti.

Tablo 1. Safra kesesi taşı tespit edilen hastaların beslenme alışkanlıkları

Beslenme alışkanlığı	No	%
Düzensiz beslenme	110	27.3
Sebze ağırlıklı	106	26.3
Et ağırlıklı	19	4.7

TARTIŞMA

Safra kesesi taşı dünya ülkelerinin, yanı sıra ülkemizde de yaygın olarak bulunmaktadır. Daha önceki tespitlerimize göre ülkemizde safra kesesi taşı % 5.25 olarak bulunmuştu (8). Bilindiği gibi bu çalışma köy, kasaba ve bazı yerleşim merkezlerinde kişilerin şikayeti olsun ya da olmasın ultrasonografiyle tetkik edilmesi sonucu kör bir çalışma olarak yapılmıştı. Son çalışmamız ise Gastroenteroloji Kliniğimize üst abdomende ağrı ve dispeptik yakınmalarla başvuran olgularda yapılmıştır. Bir yıl içinde dispepsi yakınması olan toplam 3846 olguya üst abdomen ultrasonografisi yapıldı. Bu hastaların 403 (% 10.5)'ünde safra kesesi taşı bulundu. Bu oran ilk tespitlerimizin iki katı idi. Özellikle şikayeti olan olgularda ultrasonografi yapılmasının, bu yüksek oranın sebebi olması kuvvetle muhtemeldir. Yine anemneze göre % 4.3 hastanın önceden safra kesesi taşı operasyonu geçirdiği, bu olguların % 75'inin akut kolesistit sonrası opere edildiği, diğer % 25 olgunun herhangi bir şikayetin olmadığı ve

Tablo 2. Safra kesesi taşı tespit edilen hastaların semptomları

Semptomlar	No	%
Kolik tarzında postprandiyal ağrı	196	48.6
Karında şişkinlik	293	72.7
Konstipasyon	181	45

tesadüfen bulunan safra kesesi taşı nedeniyle opere edildiği öğrenildi. Önceki çalışmada ise, olguların % 2.3 ünün kolesistektomi geçirdiği tespit edilmişti. Safra kesesi taşı tespit ettiğimiz hastaların % 70 i kadın, % 30'u erkekti. İlk çalışmamızda ise safra kesesi taşı bulunan olguların % 81'i kadın, % 19'u erkekti.

Olguların büyük bir kısmı (% 48.6) anemnezde kolik tarzında postprandiyal ağrı tarif etmekteydi. Yani hastaların yarısı dispeptik yakınmalar yanı sıra kolik ağrı tarif ediyorlardı. Safra kesesi taşı bulunan hastaların bir kısmında (% 8.9) diabetes mellitus bulunmaktaydı. Şikayeti olan olguların % 49.9'unun safra kesesi taşı ilk biz tespit ettik. Ultrasonografi yapılan olgular doğup yaşadığı yer itibarı ile, ülkemizin büyük bir kısmını kapsamaktaydı. Fakat randomize bir çalışma olmaması nedeniyle son çalışmamızın ülkemizi temsil edebileceği yönündeki düşüncemiz tartışmaya açıktır. İlk çalışmamızda normal popülasyonda safra kesesi taşı % 5.25 tespit etmiştik. Son çalışmamızda ise şikayeti olan dispepsili hastalarda safra kesesi taşı % 10.5 olarak bulduk.

KAYNAKLAR

1. Maringhini A, Moreau JA, Melton LJ et al. Gallstones, gallbladder cancer, and other gastrointestinal malignancies. *Ann Intern Med* 1987; 107: 30-5.
2. Diehl AK, Stern MP, Ostrower VS, Friedman PC. Prevalance of clinical gallbladder disease in Mexican-American, Anglo, and Black Women. *South Med J* 1980; 73: 438-41.
3. Norrby S, Fagerberg G, Sjö Dahl R. Decreasing incidence of gallstones disease in a defined Swedish Population. *Scand J Gastroenterol*.1986; 21: 158-62.
4. Rome Group For The Epidemiology And Prevention Of Cholelithiasis (GREPCO). Prevalance of gallstone disease in an Italian Adult Female Population. *Am J Epidemiol* 1984; 119: 796-805.
5. Bennion LJ, Grundy SM. Risk factors for the development of cholelithiasis in man. *NEJM* 1978; 299: 1161-7.
6. Godfrey PJ, Bates T, Harrison M et al. Gall stones and mortality: a study of all gall stone related deaths in a single health district. *Gut*. 1984; 25: 1029-33.
7. Braverman DZ, Johnson ML, Kern F. Effects of pregnancy and contraceptive steroids on gallbladder function. *NEJM* 1980; 302: 362-4.
8. Beyler AR, Uzunalimoğlu Ö, Gören A et al. Türkiyede normal popülasyonda safra kesesi taşı prevalansı. *Türk J Gastroenterol* 1993; 4: 434-7.